

Артем Іванович Садовенко,

другий оперативний відділ управління

ОРД ГУ ДФС у Запорізькій області (начальник);

 <https://orcid.org/0000-0001-7965-8320>,

e-mail: loukik77_@ukr.net

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ НАДАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Розглянуто проблематику законодавчого врегулювання косметологічної діяльності в Україні, яка стосується суб'єктів надання косметологічних послуг та відповідальності за порушення ними своїх професійних обов'язків. Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративна відповідальність у сфері надання косметологічних послуг». З'ясовано, що актуальним є встановлення основних вимог до процедурних аспектів надання медичних та косметологічних послуг, оновлення адміністративного законодавства в зазначеній частині, а також визначення та закріплення адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні.

Ключові слова: косметологічні послуги, практична косметологія, суб'єкт надання косметологічних послуг, адміністративна правосуб'єктність, адміністративно-деліктні відносини, адміністративно-правова відповідальність, адміністративне законодавство.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Ринок косметологічних послуг в Україні стрімко розвивається, впроваджуються цікаві інноваційні технології, з'являються нові послуги. Однак, незважаючи на підвищений попит на такі процедури, неурегульованими залишаються питання дослідження основних тенденцій правового регулювання сфери надання косметологічних послуг, установа та законодавчого закріплення адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні.

Стан дослідження проблеми

В юридичній науці комплексні дослідження адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні відсутні. Утім, О. Г. Башура, О. С. Кран, І. Г. Пересадько, О. В. Посилкіна та інші вітчизняні дослідники розглядали окремі аспекти існування і розбудови ринку косметологічних послуг. Водночас З. С. Гладун [1], О. С. Доценко [2], С. В. Книш [3], Т. О. Коломоєць [4], В. І. Теремецький [5] та інші вчені-адміністративісти у

своїх працях приділяли увагу вивченню питань адміністративно-правової відповідальності взагалі та у сфері охорони здоров'я зокрема. Також проблематику, пов'язану з правовим аспектом регулювання ринку косметологічних послуг, вивчали В. В. Білоусюк, І. Я. Сенюта [6] та І. В. Чеховська [7].

Отже, відсутність сучасних фундаментальних теоретико-правових досліджень і фрагментарний характер наявних зумовили необхідність появи наукової публікації, присвяченої адміністративно-правовій відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні та виробленню пропозицій з удосконалення законодавства в цій сфері правового регулювання.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження особливостей адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі *завдання*: визначити суб'єкта надання косметологічних послуг, розкрити ознаки адміністративної відповідальності за порушення у сфері надання косметологічних послуг, обґрунтувати напрями розвитку адміністративного законодавства у вказаній сфері та сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що стаття є одним із перших комплексних досліджень, присвячених визначенню поняття «суб'єкт надання косметологічних послуг», здійсненню класифікації адміністративної відповідальності у розглядуваній сфері залежно від суб'єкта делікту, а також виокремленню пропозицій щодо вдосконалення норм чинного адміністративного законодавства.

Виклад основного матеріалу

Проблематика законодавчого регулювання косметологічної діяльності в Україні насамперед стосується таких не вирішених раніше питань: хто є суб'єктом надання косметологічних послуг та яка відповідальність настає в разі порушення ним своїх професійних обов'язків.

В умовах сьогодення адміністративно-правова відповідальність суб'єктів надання косметологічних послуг перебуває на етапі формування. В аналізованій сфері це питання слід розглядати з погляду суспільної відповідальності кожного за стан власного здоров'я та індивідуальної й адміністративної відповідальності осіб, винних у порушенні правил надання косметологічних послуг.

У чинному законодавстві України відсутнє визначення поняття адміністративної відповідальності, тому в теорії адміністративного права існує чимало думок щодо цього соціально-правового явища.

Так, С. М. Балабан визначає адміністративну відповідальність як «інститут адміністративного права, норми якого в їх аналізі та праксеологічній площині виконують певну інтегративну гносеологічну функцію». Учений вважає, що цей інститут, будучи своєрідним спільним соціально-правовим субстратом, об'єднує всіх суб'єктів адміністративно-деліктних відносин [8, с. 58].

Г. П. Бондаренко переконаний, що «адміністративна відповідальність є формою реагування держави на правопорушення, яке виявляється в застосуванні повноважними державними органами, службовими особами, громадськістю до винної особи адміністративних санкцій у межах і порядку, встановлених законодавством; це обов'язок правопорушника звітувати за свою протиправну поведінку і зазнавати за неї несприятливих наслідків, передбачених санкцією правової норми» [9, с. 84].

Т. О. Коломоєць, розглядаючи адміністративну відповідальність як різновид правової відповідальності, розуміє її як специфічну форму негативного реагування компетентних державних органів на відповідну категорію протиправних проявів (насамперед адміністративних проступків), відповідно до якої особи, які вчинили правопорушення, повинні понести адміністративні стягнення в установлених законом формах і порядку за свої неправомірні дії [4, с. 134].

Обґрунтоване і найбільш повне визначення адміністративної відповідальності запропонував В. І. Теремецький, визначивши її як особливий різновид юридичної відповідальності, що застосовується до осіб, які вчинили адміністративні проступки, уповноваженими на те державними органами чи їх посадовими особами на підставах і в порядку, встановлених нормами адміністративного законодавства, і має наслідки майнового, матеріального, морального, особистого чи іншого характеру [5, с. 345–346].

З урахуванням зазначеного пропонуємо розуміти адміністративну відповідальність у сфері надання косметологічних послуг як обов'язок особи, яка порушила встановлений нормативно-правовими актами порядок надання косметологічних послуг, зазнати позбавлень організаційного та/або матеріального характеру, передбачених санкціями норм адміністративного права, з метою відновлення у потерпілої (в наслідок правопорушення) особи її фізичного і психічного здоров'я, а також недопущення в подальшому здійснення таких дій. Відповідно, адміністративна відповідальність у сфері надання косметологічних послуг виникає на підставі здійснення конкретного суб'єктом делікту, покарання за який передбачено чинним законодавством.

Отже, адміністративну відповідальність у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту можна класифікувати так:

1) відповідальність адміністрації медичного чи косметологічного закладу (кабінету, салону, центру); керівники мають нести адміністративну відповідальність за повсякденне управління закладами, визначати найефективніший спосіб організації надання косметологічних послуг;

2) відповідальність особи, яка надає косметологічні послуги (будь-якої особи, косметика, медичної сестри з косметичних процедур, провізора-косметолога, лікаря-дерматовенеролога, хірурга);

3) відповідальність особи, яка організовує забезпечення медичного чи косметологічного закладу різноманітними ресурсами;

4) відповідальність клієнта та/або пацієнта, який не дотримався порад і рекомендацій особи, яка надає косметологічні послуги, що зрештою спричинило настання негативних наслідків.

Пропонуємо під суб'єктом надання косметологічних послуг вважати особу, яка надає допомогу, спрямовану на покращення зовнішності людини, лікування або маскування дефектів зовнішності з метою зміни психофізичного стану людини та задоволення її естетичних потреб.

Ознаками, притаманними адміністративній відповідальності за порушення у сфері надання косметологічних послуг, є такі:

1) підстава адміністративної відповідальності – проступок, тобто протиправне винне діяння, вчинене особою, яка надає косметологічні послуги;

2) менша ступінь суспільної небезпечності, ніж у злочину, враховуючи обставини притягнення до відповідальності, виховний вплив, наслідки правопорушення та різний суб'єктний склад;

3) застосування адміністративного стягнення – йдеться про міру відповідальності, що вживається з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, а також запобігання вчиненню нових правопорушень [10, с. 374], у сфері косметології це можуть бути компенсаційно-відновлювальні заходи, штрафні (фінансові) санкції, позбавлення ліцензії (у разі якщо для здійснення цієї діяльності законодавством встановлено обов'язкову наявність ліцензії) тощо;

4) застосування на підставі норм адміністративного права й відповідно до завдань, передбачених у ст. 1 КУпАП¹.

В умовах сьогодення суспільні відносини, що виникають у сфері надання косметологічних послуг в Україні, є опосередковано врегульованими нормами різних галузей права. Проте у сфері надання

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 11.09.2020).

косметологічних послуг адміністративна відповідальність поки що в законодавстві України прямо не передбачається, а стосується лише окремих аспектів діяльності суб'єктів її надання. Що стосується адміністративної відповідальності за правопорушення, зазначені в КУпАП, то вона настає у разі, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності¹.

Під час розвитку держава постійно здійснює правотворчі функції, в результаті яких з'являються численні нормативно-правові акти, а предметом їх правового регулювання є відносини у різних сферах суспільного життя. Такі норми різняться за багатьма наявними у правовій науці критеріями, зокрема за юридичною силою, колом осіб, на яких вони розповсюджуються, органом, що ухвалив цей акт, тощо.

Як відомо, адаптація національного законодавства до норм Європейського Союзу є однією з найважливіших складових політики європейського вибору не лише нашої держави, а й будь-якої іншої країни, яка прагне прогресивного розвитку шляхом європейської інтеграції [11]. Тому під удосконаленням адміністративного законодавства у сфері надання косметологічних послуг в Україні слід розуміти вироблення теоретичних і практичних напрямів посилення потенціалу для подальшого розвитку такого явища та врегулювання спірних питань, що під час цього виникають, шляхом доопрацювання, скасування чи розроблення нових нормативно-правових актів у вказаній сфері.

На сучасному етапі розвитку України гальмується розроблення законопроектів, ухвалення яких забезпечило б упровадження ефективної моделі косметологічного обслуговування населення, спрямованого на забезпечення належних умов реалізації такого права громадян. Отже, доцільно розробити та запровадити систему обліку обсягу надання косметологічних послуг і контролю за їх якістю.

Узятий законодавцем курс на модернізацію системи охорони здоров'я, зокрема і косметологічних послуг, сьогодні не виправдовує очікувань, позаяк переважна більшість фундаментальних змін не стосується суміжних інститутів, а реалізація реформ суттєво відстає від запланованих строків [7, с. 106–107].

Безумовно, медичне право України потребує кодифікації, тобто створення єдиного систематизованого, логічно і юридично цілісного нормативно-правового акта – Медичного кодексу, до якого ввійдуть закони та нормативно-правові акти, що регулюють не лише питання медичної діяльності, а й надання косметологічних послуг. Водночас необхідно забезпечити створення такої системи медичного права,

¹ Відповідальність медичних працівників : Лист М-ва юстиції України від 20.06.2011 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0040323-11> (дата звернення: 11.09.2020).

яка б повною мірою відповідала вимогам часу та ґрунтувалася на загальноєвропейських підходах до забезпечення права кожного на здорове життя і права медичного працівника на здійснення професійної діяльності. До цієї системи мають увійти закони «Про особливості діяльності косметологічних закладів», «Про правовий статус суб'єктів надання косметологічних послуг», «Про права клієнтів (пацієнтів)» та інші законодавчі акти, що дозволять належним чином регламентувати правовідносини у сфері надання косметологічних послуг в Україні. Вкрай актуальним є встановлення основних вимог до процедурних аспектів надання медичних та косметологічних послуг, оновлення адміністративного законодавства в зазначеній частині, а також визначення та закріплення адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні.

Утім, це питання є одним із головних для збереження людського життя і здоров'я, а вказані правовідносини потребують посиленої правової охорони, основним із засобів якої є адміністративна відповідальність за неякісне надання досліджуваних послуг [12, с. 124].

Отже, можна зробити такі висновки щодо вдосконалення адміністративного законодавства у сфері надання косметологічних послуг в Україні:

1) удосконалення адміністративного законодавства полягає у створенні нових нормативно-правових актів у сфері надання косметологічних послуг для регулювання здійснення цієї діяльності;

2) узятий законодавцем курс на трансформацію системи охорони здоров'я, зокрема й косметологічних послуг, в умовах сьогодення не виправдовує своїх очікувань, оскільки більшість фундаментальних змін не стосується суміжних інститутів, а реалізація реформ суттєво відстає від запланованих строків; наразі не існує уніфікованих законодавчих вимог до процедурних аспектів надання косметологічних послуг;

3) потрібна кодифікація медичного законодавства, оскільки вкрай актуальним є оновлення законодавства в частині надання не лише медичних послуг, а й таких, що надаються у сфері косметології; у Медичному кодексі України доцільно закріпити основні вимоги до процедурних аспектів надання косметологічних послуг і присвятити окремий розділ адміністративно-правовій відповідальності суб'єктів надання медичних і косметологічних послуг.

Висновки

У результаті дослідження здійснено узагальнення теоретичних положень, запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо вдосконалення адміністративно-правової відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні та отримано такі найважливіші результати.

1. Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративна відповідальність у сфері надання косметологічних послуг»: під нею слід

розуміти обов'язок особи, як обов'язок особи, яка порушила встановлений нормативно-правовими актами порядок надання косметологічних послуг, зазнати позбавлень організаційного та/або матеріального характеру, передбачених санкціями норм адміністративного права, з метою відновлення у потерпілої (в наслідок правопорушення) особи її фізичного і психічного здоров'я, а також недопущення в подальшому здійснення таких дій.

2. Здійснено класифікацію адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту.

3. Установлено, що в законодавстві України й досі відсутня адміністративна відповідальність за неналежне надання косметологічних послуг, а наявна стосується лише окремих аспектів діяльності суб'єктів її надання.

4. Обґрунтовано необхідність здійснення кодифікації законодавства стосовно надання не лише медичних послуг, а й тих, що надаються у сфері косметології.

5. Запропоновано закріпити у Медичному кодексі України основні вимоги до процедурних аспектів надання косметологічних послуг, а також присвятити окремий розділ адміністративно-правовій відповідальності суб'єктів надання медичних та косметологічних послуг.

Перспективним напрямом наукових досліджень є подальше розкриття особливостей адміністративної правосуб'єктності суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні.

Список бібліографічних посилань: 1. Гладун З. С. Проблеми адміністративної відповідальності у сфері охорони здоров'я та шляхи їх вирішення. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2008. № 46. С. 72–80. 2. Доценко О. С. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі охорони здоров'я населення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 128–132. 3. Книш С. В. Окремі аспекти вдосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я України. *Юридичний бюлетень*. 2017. Вип. 5. С. 141–146. 4. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ : Істина, 2008. 457 с. 5. Теремецький В. І. Поняття, сутність та ознаки адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Вип. 1. С. 343–351. 6. Любінець О. В., Сенюта І. Я. Медичний кодекс як основа в реформуванні охорони здоров'я України. *Український медичний часопис*. 2006. № 3 (53). С. 5–10. 7. Чеховська І. В., Білоусюк В. В. Правове регулювання ринку косметологічних послуг: порівняльно-правовий аналіз. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 101–111. 8. Балабан С. М. Оцінка ефективності адміністративно-правового регулювання деліктних відносин. *Наше право*. 2014. № 6. С. 57–63. 9. Бондаренко Г. П. Адміністративна

відповідальність. Львів : ЛДУ, 1975. 176 с. **10.** Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с. **11.** Бесчастний В. Окремі питання вдосконалення адміністративного законодавства України у напрямі гармонізації зі стандартами та вихідними засадами права Європейського Союзу. *Віче*. 2011. № 10. С. 2–5. **12.** Ховпун О. С. Адміністративна відповідальність у фармацевтичній сфері: поняття, види та проблеми правової регламентації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1, т. 4. С. 121–126.

Надійшла до редколегії 16.09.2020

Sadovenko A. I. Administrative and Legal Liability of Entities Providing Cosmetological Services in Ukraine

The problematic issue of legislative regulation of cosmetological activities in Ukraine, which concerns the subjects of providing cosmetological services and liability for the violation of their professional duties, has been studied. The author has offered own definition of the term of “administrative liability in the field of providing cosmetological services”. It has been established that administrative liability in the studied area arises on the basis of the commission of a tort by a specific subject. The classification of administrative liability in the field of providing cosmetological services, depending on the subject of the tort, has been accomplished. The author has offered to consider a person who provides assistance aimed at improving a person’s appearance, treatment or masking the defects in appearance in order to change the psycho-physical condition of a person and meet his aesthetic needs as a subject of providing cosmetological services. It has been determined that the improvement of administrative legislation in the field of providing cosmetological services in Ukraine should be understood as the development of theoretical and practical areas of capacity building for further development of this phenomenon and the settlement of disputes that arise by revising, repealing or creating regulatory acts in this sphere. The necessity of codification of the legislation on the provision of cosmetological services has been substantiated. The existing theoretical provisions have been summarized and a new solution to the scientific problem of improving the administrative and legal liability of the entities providing cosmetological services in Ukraine has been suggested. It has been clarified that it is important to establish the basic requirements for the procedural aspects of providing medical and cosmetological services, for updating administrative legislation in this part, as well as the definition and consolidation of administrative and legal liability of entities providing cosmetological services in Ukraine.

Key words: cosmetological services, practical cosmetology, subject of cosmetological services provision, administrative legal personality, administrative and tort relations, administrative and legal liability, administrative legislation.

